

Nazval som vás priateľmi (V): Hľa, akí dobrí priatelia!

Priateľstvo, ktoré ponúka kresťan ľuďom vo svojom okolí, bolo vždy dôvodom k obdivu. S postupujúcim časom sa objavujú stále nové dejiská a nové výzvy.

08.03.2022

Plynú posledné roky 2. storočia. Kresťania žijúci v Rímskej ríši sú násilne prenasledovaní. Právnik menom Tertulián, ktorý prijal

kresťanskú vieru iba nedávno, sa odhodlá brániť svojich bratov a sestry vo viere, ktorú teraz pozná bližšie. Robí tak skrze traktát, v ktorom sa snaží informovať správcu rímskych provincií o skutočnom živote tých, ktorí boli nespravodlivo obviňovaní. Osobne kresťanov obdivoval ešte predtým, než sa sám stal jedným z nich, najmä mučeníkov. Teraz však Tertulián uvádza názor mnohých a v jedinej vete zhrňa, čo sa o týchto malých spoločenstvách hovorí: „Hľa, ako sa navzájom milujú!“¹.

O tomto priateľstve, ktoré žili prví kresťania, máme mnoho svedectiev. Krátko predtým, na začiatku toho istého storočia, napísal svätý Ignác Antiochijský (biskup z Antiochie) cestou do Ríma, kde mal podstúpiť mučenícku smrť, list mladému biskupovi Polykarpovi. Okrem iných rád ho povzbudzuje, aby „s miernosťou“ prichádzal k tým, ktorí

sú od Cirkvi vzdialení, pretože by nebolo užitočné milovať iba „dobrých učeníkov“². Vieme totiž, že Kristus sa v dejinách sprítomňuje skrze svoju cirkev, svoje sviatosti, Sväté písmo, ale aj skrze dobročinnú lásku, s ktorou my, kresťania, pristupujeme k ľuďom okolo seba. Priateľstvo je jednou z „Božích ciest na tejto zemi“³, ktorú Boh otvoril tým, že sa stal človekom, priateľom svojich priateľov. Na tomto poli je zvlášť hmatateľná tajomná súvzťažnosť Božej iniciatívy a našej odpovede.

Nato, aby Kristus prichádzal k druhým skrze naše vzťahy, je dôležité rásť v cnosti a v umení priateľstva, rozvíjať schopnosť *milovať druhých a milovať spolu s druhými*. Taktiež je dôležité umožňovať, aby sa náš život prispôbil túžbe zdieľať ho s ostatnými. Snažme sa teda o to, aby sa náš charakter utváral – či pretváral – a aby sme rástli v

láskavosti a dokázali stavať mosty. Majme túžbu, aby aj naše gestá, spôsoby reči, práce či vystupovania pomáhali stretávaniu sa s druhými. A to všetko s neustálym vedomím si toho, akí sme a aké máme osobné obmedzenia, lebo existuje nekonečne veľa spôsobov, ako byť dobrým priateľom.

Vedľa seba

C. S. Lewis tvrdí, že si predstavujeme „milencov ako tých, ktorí na seba hľadajú tvárou v tvár, zatiaľ čo priateľov ako tých, ktorí stoja vedľa seba“⁴ a upierajú zrak k tomu, čo urobia a čo chcú spoločne dosiahnuť. Priateľ nielenže miluje priateľa, ale miluje *spolu s ním*, je nadšený aktivitami, plánmi a ušľachtilými ideálmi druhej osoby. Toto priateľstvo mnohokrát vyviera len a len zo spoločných činností, ktoré sú skutočnými všeobecnými dobrami. Priatelia tak spoločne rastú v

čnostiach, ktoré sú potrebné na ich získanie.

V tejto súvislosti preto veľmi pomáha vedieť sa nadchnúť pre dobré veci a mať ušľachtilé ambície. Môže ísť o profesijnú alebo akademickú aktivitu; kultúrnu, vzdelávaciu alebo umeleckú iniciatívu, počnúc čítaním alebo počúvaním hudby v skupine, až po propagáciu aktivít pre širokú verejnosť; môže ísť o rôzne formy sociálnej alebo občianskej služby; môže to byť tiež formačná iniciatíva, ako je mládežnícky alebo rodinný klub, alebo aktivita určená pre šírenie kresťanského posolstva. Priateľstvo sa upevňuje taktiež účasťou na domácich prácach, ako je upratovanie, varenie, domáce majstrovanie, záhradkárčenie a samozrejme aj športovaním, podnikaním spoločných výletov, hier a rozvíjaním iných záľub. Všetky tieto aktivity sú príležitosťou k radosti zo spoločnosti druhého,

pričom pozvoľna rastie dôvera a vzájomná otvorenosť voči ďalším dimenziám vlastného života.

Nakoniec je ťažké – a možno dokonca zbytočné – rozlišovať, či toto všetko robíme preto, aby sme boli so svojimi priateľmi, alebo či máme priateľov k tomu, aby sme s nimi robili dobré veci.

Naopak ten, kto na svoj život pozerá z rýdzo funkčného hľadiska a premýšľa o všetkom prakticky, má pravdepodobne veľmi obmedzenú schopnosť nadväzovať priateľstvá.

Môže mať nanajvýš spolupracovníkov v určitých užitočných činnostiach alebo spoločníka na skrátenie dlhej chvíle. V takom prípade sa priateľstvo *inštrumentalizuje*, lebo sa využíva iba na uskutočnenie plánu zameraného na seba.

Malo by to tak byť

Priateľstvo však neznamená len robiť veci spoločne. Má to byť „*osobné* priateľstvo, obetavé, úprimné: jeden k druhému, od srdca k srdcu“⁵. Hoci medzi priateľmi nie sú vždy potrebné slová, sú vzájomné rozhovory obvyklé. Naučiť sa rozvíjať dobré rozhovory s jedným človekom alebo viacerými ľuďmi je veľké umenie. Preto ten, kto chce v priateľstve rásť, vyhýba sa prehnanému aktivizmu a vyhľadáva vhodný čas na to, aby boli spolu a nepozera sa pritom na hodinky ani mobilný telefón. Ak sa snažíme, aby k tejto osobnej interakcii dochádzalo, je potrebné tiež voliť správne miesto a prostredie. Preto je užitočné mať spoločné priestory, kde sú pokojné miesta k vzájomným stretnutiam. Svätý Josemaría prikladal veľký význam hmotnému vybaveniu centier Diela, pretože vďaka dobrému vkusu a rodinnej atmosfére majú materiálne prispievať k vytváraniu priateľského prostredia.

Pozvanie niekoho, aby sa pridal k skupine priateľov a podelil sa o inšpiratívnu skúsenosť alebo o svoje úvahy na nejaké zaujímavé témy, zvyčajne prispieva k prirodzenému zvýšeniu úrovne rozhovoru.

Rovnako užitočné je i spoločné čítanie, pretože znamená podieľať sa na veľkej debate s autormi zo súčasnosti a minulosti, pri ktorej nás na ceste môže sprevádzať mnoho nových spoločníkov. Nemenej dôležitou skutočnosťou, ktorá vyjavuje hlbokú pravdu o človeku je fakt, že priateľstvo nás často zhromažďuje okolo jedného stola, kde si môžeme spoločne vychutnávať dobré jedlo i nejaký ten nápoj pre odľahčenie ducha. Tieto dlhé rozhovory sú mnohokrát predzvesťou neba: „Sú okamihy, v ktorých si nečakane uvedomíme: Áno, malo by to byť presne takto, pravý život by mal byť presne takýto.“⁶

Skutočné priateľstvo sa však neuspokojuje len s rozhovorom medzi tými, ktorí skupinu priateľov tvoria. Žiada si tiež chvíle samoty, určitého súkromia, kde je možné hovoriť „od srdca k srdcu“. Dobrí priatelia a príbuzní chápu túto potrebu a otvárajú priestor bez akejkoľvek závesty či podozrievavosti. Takto sa vytvára vhodné prostredie pre „diskrétnu indiskrétnosť“⁷, pre vzájomnú radu, pre dôveru. Aj tieto chvíle Boh využíva na to, aby duchovne sprevádzal duše a aby otváral „netušené horizonty horlivosti“⁸ priateľom, pričom tým horizontom môže byť aj zdieľanie Božieho poslania vo svete.

Priateľstvo v uponáhľanom svete

Je tiež dobré realisticky uvažovať o určitých rysoch našej súčasnej kultúry, ktoré sú výzvou pre spôsob, akým priateľstvo žijeme. Predovšetkým treba povedať, že

nejde o neprekonateľné prekážky. Jednak preto, že máme Božiu milosť, ale aj preto, lebo je ľahké vidieť, že tam, kde je priateľstvo menej časté a hlboké, je o to potrebnéjšie a aj intenzívnejšie vyžadované srdcami mužov a žien. Ak by sme mali parafrázovať svätého Jána z Kríža, mohli by sme povedať: „Kde nie je priateľstvo, vlož priateľstvo a nájdeš priateľstvo“.

Spomeňme si napríklad na nadmieru súťaživý tón reči v niektorých profesiách alebo kruhoch. Niekedy sa to prejavuje pragmatickým či nedôverčivým zmýšľaním, hoci je aj skryté za rýdzo vonkajšími dobrými spôsobmi. Zdalo by sa, že ak v práci zastávame iný postoj, môže byť výsledkom, že druhí z nás budú profitovať. Nesmieme byť samozrejme naivní, ale také prostredie treba očisťovať zvnútra, a to ľuďmi, ktorí vykazujú iný spôsob života. Pre dosiahnutie pracovných

cieľov nie je nutné vyvíjať nátlak, kričať, klamať alebo druhých zneužívať. Kresťan má neustále na pamäti, že práca je služba. Preto sa snaží byť šéfom, kolegom, klientom alebo učiteľom, ktorý sa môže stať dobrým priateľom bez toho, aby prestával rešpektovať pravidlá, ktoré sú každej profesii vlastné.

Atmosféru vhodnú na nadviazanie priateľstva môžeme vytvoriť aj tým, že ho uchránime pred prílišným stresom, aktivizmom alebo nesústredenosťou. Pravdou je, že v našom uponáhľanom svete je niekedy ťažké získať pokoj potrebný na vytváranie nových priateľstiev aj preto, že i keď človek oddychuje, zvyčajne vníma určitý nepokoj aj vo chvíľach *odpojenia*. Práve toto je príležitosťou na to, aby sme druhým pokorne a s vedomím svojej krehkosti dávali príťažlivý príklad, ktorý je vlastný tomu, kto „číta život Ježiša Krista“⁹: pozastaviť sa,

usmievať sa, vychutnávať si každý okamih, kontemplovať, uspokojovať sa s nepatrnými vecami, byť kreatívny v tvorbe alternatívnych plánov atď.¹⁰

Nádej je v tom, čo nás spája

Uchovávať si „pozitívny a otvorený postoj voči aktuálnej zmene sociálnych štruktúr a foriem života“¹¹, ako odporúčal svätý Josemaría, prospieva priateľstvu s mnohými ľuďmi, aj keď ich delí určitá generačná vzdialenosť. Okrem toho je nevyhnutné hlboko milovať slobodu druhého a nebyť príliš úzkoprsý, keď je možné pozeráť sa na niektoré veci z rôznych uhlov. Ako nám pripomína prelát Opus Dei: „Určitý spôsob vyjadrovania môže totiž narúšať a sťažovať vytváranie priateľského ovzdušia. Vyjadrovať napríklad príliš ostro vlastný názor, dávať najavo, že ten svoj považujeme za najlepší, nezaujímať sa o to, čo

hovorí ostatní, to všetko uzatvára človeka do seba.“¹²

Je pravda, že na rôznych miestach sa rozšíril pohľad na život, v ktorom je ťažké prijať niektoré základné princípy mravného zákona. V dôsledku toho je niekedy popieraná samotná možnosť dobročinnnej lásky, totiž priať si dobro druhého. Toto poňatie sa v ľudských vzťahoch stáva dosť možno predmetom kalkulu vzhľadom na jeho užitočnosť alebo vyvoláva nepríliš podložené pocity sympatie. Logicky potom z toho môže prameniť nepochopenie alebo dokonca konflikt.

V tejto situácii je dôležité nezamieňať dialóg, ktorý je priateľstvu vlastný, s filozofickou, právnickou alebo politickou argumentáciou. Priateľský dialóg neznamenať snažiť sa druhého prikloniť k svojim myšlienkam, a to ani vtedy, keď ide o klasické alebo vieroučné vyjadrenie určitej pravdy.

Neznamená to však ani „nenazývať veci pravým menom“ alebo strácať schopnosť rozlišovať dobré od zlého. Naše myšlienkové pochody totiž majú v rámci dialógu hodnotu iba vtedy, ak vychádzajú zo spoločného princípu či authority¹³. Hoci v priateľstve je čas aj na osobný rozhovor, je obvykle lepšie hľadať zhodné postoje než zdôrazňovať to, čo nás rozdeľuje; je miestom, kde možno ponúknuť svoju osobnú skúsenosť bez veľkej intelektuálnej prepracovanosti, so všetkou silou toho, kto zdieľa svoje starosti, radosti i bolesti. Pritom je dôležité neustále počúvať, pretože priateľstvo – ako hovorí svätý Josemaría – nespočíva len v dávaní, ale aj v pochopení¹⁴.

Môže nám pomôcť vedomie, že väčšina ľudí je podstatnú časť svojho života vedená hlbokou túžbou – ktorá je v každom ľudskom srdci – milovať a byť milovaný. Táto nenásytná túžba po zmysle, jednote,

plnosti – aj keď môže byť po dlhú dobu z najrôznejších dôvodov utlmená – sa prejavuje stále znovu. Dobrý priateľ, hoci sa mu nie vždy dostane plnej pozornosti, vie čakať; dokáže zostať, aj keď sú jeho vlastné predstavy ohrozené a otvára srdce svetlu, ktoré rozpoznáva v priazni druhého.

Obraz Božej trpezlivosti

Svätý Pavol v slávnej hymne lásky, ktorú uvádza vo svojom liste Korintánom, poznamenáva, že „láska je trpezlivá“ (1 Kor 12,4). Prelát Opus Dei nám preto pripomína, že „priateľstvo býva z veľkej časti neočakávaným darom, a preto tiež vyžaduje trpezlivosť. Zlá skúsenosť alebo predsudky môžu niekedy zapríčiniť, že nejaký čas trvá, kým zo vzťahu s druhou osobou vznikne priateľstvo. Podobne môžu byť na ťarchu obavy, ľudské ohľady či

predpojatosť. Je dobré vžiť sa do situácie druhých a byť trpezlivý“¹⁵.

Svätý Josemaría vždy povzbudzoval k tomu, aby sme kráčali „Božím krokom“. V jeho živote je jednoznačne zrejmá apoštolská odvaha, s ktorou žil, a smelosť – tiež ľudská –, s ktorou vychádzal druhým ľuďom v ústrety, aj keď boli veľmi ďaleko, dokonca s nasadením vlastného života. Postačí pripomenúť jeho rozhovor s priateľom Pascualom Galbom, sudcom, ktorého spoznal počas vysokoškolských štúdií.

Pretože to bolo v dobe náboženskej perzekúcie, musel ako kňaz prekonávať rôzne nebezpečenstvá, keď chodil do miesta jeho bydliska v Barcelone s jediným úmyslom, totiž zas a znovu sa stretnúť so svojím priateľom. V jednom z predchádzajúcich rozhovorov, v uliciach Madridu, sa ho Galbe opýtal: „Čo odo mňa chceš, Josemaría?“ Na to zakladateľ Opus Dei odpovedal:

„Mám ťa rád. Nepotrebujem nič. Len si prajem, aby si bol dobrý a spravodlivý človek“. To isté mu oznámil aj počas ďalšieho stretnutia v Barcelone, keď ho v ťažkých časoch tej doby znova navštívil a neprestával ho pritom viesť k pravde.

16

Zakladateľ Opus Dei vytrvalo odporúčal spomínanú trpezlivosť „ktorá nás vedie k tomu, aby sme mali pochopenie pre druhých, pevne presvedčení, že ľudia, tak ako dobré víno, sa s pribúdajúcim vekom zlepšujú“¹⁷. Musíme sa snažiť mať s druhými rovnakú trpezlivosť, akú má Boh s nami, veď – ako pripomenul Benedikt XVI. – „svet bol vykúpený trpezlivosťou Boha a zničený netrpezlivosťou ľudí“¹⁸.

Mať trpezlivosť neznamená, že nebudeme musieť trpieť pre nedostatočnú odpoveď druhých na našu priazeň alebo preto, že

nejakého priateľa uvidíme schádzať na cesty, ktoré pravdepodobne nenasýtia jeho túžbu po šťastí. V skutočnosti je potrebné trpieť s Ježišovým srdcom, stále viac sa stotožňovať s jeho citmi a nepoddávať sa smútku alebo beznádeji.

Skúsenosť s odpustením priateľov je dôvodom nádeje v tých najtemnejších chvíľach života. Istota, že na nás priateľ čaká, napriek našim nedokonalostiam, je pre nás živým obrazom Boha, tohto prvého priateľa, ktorý čaká, kým sa vrátíme do jeho otcovského náručia, a ktorý nám vždy odpúšťa.

Ricardo Calleja

.....

1 Tertulián, *Apologeticum*, XXXIX.

2 Porov. sv. Ignác Antiochijský, *List Polykarpovi*, II.

3 Sv. Josemaría, *Boží priatelja*, 314.

4 C. S. Lewis, *Štyri lásky*.

5 Sv. Josemaría, *Brázda*, bod 191.

6 Benedikt XVI., encyklika *Spe salvi*, 11.

7 Porov. sv. Josemaría, *Cesta*, bod 973.

8 *Tamtiež*.

9 Sv. Josemaría, *Cesta*, bod 2.

10 Porov. František, encyklika *Laudato si'*, 222-223.

11 Sv. Josemaría, *Brázda*, bod 428.

12 Mons. Fernando Ocáriz, *List preláta*, 1. 11. 2019, 9.

13 Sv. Tomáš Akvinský, *Quodlibet IV*, q. 9, a. 3.

14 Porov. sv. Josemaría, *Cesta*, bod 463.

15 Porov. Jordi Miralbell, *Días de espera en guerra*, Palabra, Madrid, 2017, str. 75; 97 nn.

16 Mons. Fernando Ocáriz, *List preláta*, 1. 11. 2019, 20.

17 Sv. Josemaría, *Boží priatel'ia*, bod 78.

18 Benedikt XVI., *Homília*, 24. 4. 2005, inauguračná svätá omša.

Ricardo Calleja

.....

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sk-sk/article/nazval-
som-vas-priatelmi-v-hla-aki-dobri-
priatel'ia/](https://dev.opusdei.org/sk-sk/article/nazval-som-vas-priatelmi-v-hla-aki-dobri-priatel'ia/) (05.08.2025)